

A photograph of a red wooden building with a white window. In front of the building is a garden bed with various plants, including yellow and pink flowers. The text "KORVAN KASVITARHAN OPETUSMATERIAALI" is overlaid in large yellow letters.

KORVAN KASVITARHAN OPETUSMATERIAALI

Anja Koskela
Yläneen kotiseutuyhdistys

Yläneen kotiseutumuseo

- Yläneen kotiseutuyhdistyksen toimintaa
- Museomäelle on siirretty 13 rakennusta talkoovoimin vuodesta 1962 alkaen
- Asuinrakennuksia Yli-Jokelan ja Teinilän talot sekä mäkitupa

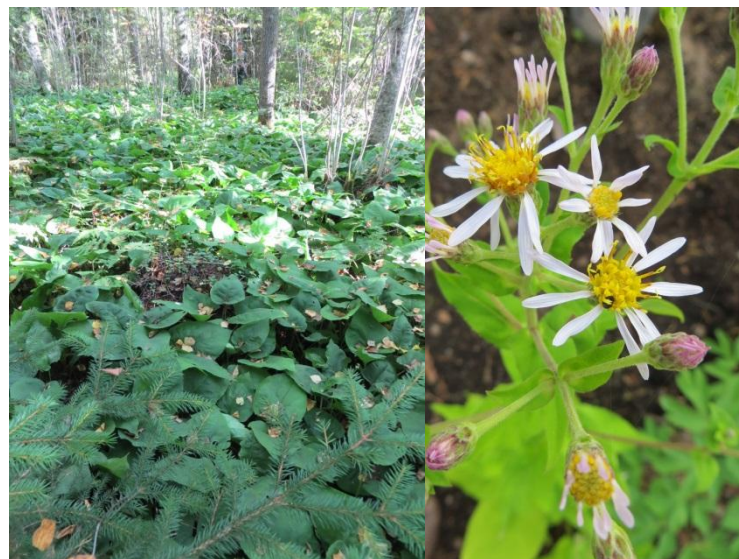
Sahlbergin puutarhat 1800-luvulla

Carl Reinhold Sahlberg (1779-1860)

- toimi Turun ja Helsingin yliopistoissa professorina (talousoppia, eläin- ja kasvitiedettä), Helsingin yliopiston rehtorina.
- toimi Pietari Kalmin perustaman Turun yliopiston puutarhan hoitaja.
- perusti Helsinkiin luonnonhistoriallisen museon ja kasvitieteellisen puutarhan
- rakennutti omistamaansa Yläneen Uuteenkartanoon hyöty- ja maisemapuutarhat.
- raivautti Yläneen Pyhäjärven rantaan Huvituksen puutarhan, joka oli 1800-luvun puolivälissä Suomen suurin hedelmätarha.

Kartanopuutarhat ovat hävinneet, mutta kasveja löytyy Yläneen pihoista ja puutarhoista.

- Kadonneen Korpelan torpan alueella elää Huvitusomenan emopuu, jonka siemen on peräisin Sahlbergin ulkomailta tuoman omenapuun hedelmästä.
- Uudenkartanon maisemapuutarhan jäänteinä on suuri lehtoasterikasvusto.

Yläneen museon perinnekasvitarha

- Tarha syntyi osana ”Perinnekasvit museopuutarhoissa” –hanketta vuodesta 2010 alkaen yläneläisenä talkootyönä.
- Teinilän ja Yli-Jokelan talojen perennapenkkeihin tuotiin kasvit talojen alkuperäisiltä paikoilta.
- Antton Korvan kasvitarha on näytekasvialue, johon on koottu monivuotisia koriste- ja hyötykasveja eri puolilta Ylänettä.
- Elokuussa 2014 kaikkiaan 149 istutettua kasvia.
- Aarteitamme: Huvitus-omenapuu, juhannuspioni, lehtoasteri.

Kasvitarhan hoidosta ja opastuksista vastaa Antton Korvan kasvikerho talkootyönä.

”Maallikkoprofessori” Antton Korva oli yläneläinen itseoppinut kasvitutkija.

Opetusmateriaalimme

- Museopuutarhan elävät kasvit
- www.museoylane –sivulla kasvitarhan taustatiedot ja tarkat kasviesittelyt
- Kasvien esittelykansiot puutarhassa kesällä
- Muistipelikortit
- Opaskirja "Museopuutarha" MTT:n sarjassa Kasvu 23
- Perinnekasvien kartoitusohjeet

Elävät kasvit opetusmateriaalina

- Kasvilajin juurelta löytyy nimikivi.
- Kaikissa kasveissa on tunnistenumerot, joiden avulla puutarhan opaskansiosta löytyvät tiedot kasvin alkuperästä ja tarinoista.
- Erilaisia valkonarsisseja, kurjenmiekkoja ja syysleimuja on istutettu riveiksi, jotta lajikkeita voidaan vertailla.
- Oppaan johdolla löytyy katseltavan lisäksi maisteltavaa (raparperit, yrtit, marjat), haisteltavaa (kukat, aaprottimaruna), kosketeltavaa (sinipallo-ohdake, aaprottimaruna).
- Siemeniä saa kerätä omiksi tarpeiksi.
- Syksyinen luontokoulu alakoululaisille: Miten kasvit lisääntyvät?

www.museoynlane.fi

Yläneen kotiseutuyhdistys

Ajankohtaista

Museon perinnekasvit

Perinnekasvimaat

Huvitus-omena

Museomäki

Tapahtumat

Myyntitori

Yhteystiedot

Palaute

Linkkejä

Sata vuotta sitten

Muistiot

Kuva-albumi

Kotiseutumusiikki

Yhdistyksen säännöt

Mitä Jeppe joi

Yläneen K

Yläneen Kotiseutuyhdistys esineitä, dokum...
tuleville sukupol...
Tarkoitusta var...
järjestää siellä

Museo avoinn

- sopimuks...

Opas

- Oppaan j...

Ajo-ohje k

Huom!

Johtuen hil...
tapahtune...
muutoksist...
tieverkossa...
navigaattor...
ei saata löy...
kotiseutum...
osoitetta.

Istutetut kasvit

aaprottimaruna
Artemisia abrotanum

arovuokko
Anemone sylvestris

esikko
Primula x

hämykuunilija
Hosta undulata erromena

hapankirsikka
Prunus cerasus

harjaneilikka
Dianthus barbatus

harmaamalvikki
Lavatera thuringiaca

helminukkajakkärä
Anaphalis margaritacea

humala
Humulus lupulus

huopakaunokki
Centaurea dealbata

idänsinilija
scilla siberica

RAPARPERI
Rheum ep.

Yleisetietoja kaevillaajista

Kukinnan väri	valkoinen
Kukinta-alku	kesäkuu
Korkeus	
Talviväli	120 cm
Valovaatimus	aurinko
Kasvualusta	ravintekas, tuore, savipitoinen
Lisätietoja	voimakkaasti lannoitettu, syvämuuttainen

Kasvi museomäellä

Sijainti museomäellä	Istutuspäivä	Alkuperäinen kasvupaikka	No.
Korvan kasvitarha/ Raparperipenkki	6.6.2011	Uitto, Heinijoki	172
	6.6.2011	Kurala, Kuralan kylä	169
	6.6.2011	Mäkelinmäki, Kälhäsoski	171

Viljelyhistoria ja tärkeitä aikuperäisiä kasvupaikkoja

Raparperi, Kurala, Kuralan kylä
Agronomi Helkki Malmivaara osti Kuralan tilan vuonna 1940. Hän toi Kuralaan satolisan raparperin kotitilaltaan Kurkijoen Rähinävaaran kylästä. Rauhanteon jälkeen Kurkijoki jäi rajan taakse. Vuonna 1991 kotiseututietokantaan päässeet kurkijokelaiset näkivät, että neuvostoliittolaisilla oli alueella suuret raparperiviljelmät. Raparperi on erinomaisen suuri ja mehukas. Kuralasta siltä on viety viljelymateriaalia jopa 1000 kilon erissä. (Helkki Majuri)
Raparperi, Mäkelinmäki, Kälhäsoski
Kasvanut Laineen perheen puutarhassa. Asuivat tilalla kahden sukupolven ajan 1970-luvulle asti.
Raparperi, Uitto, Heinijoki
Vanha yläneiläinen lajike.

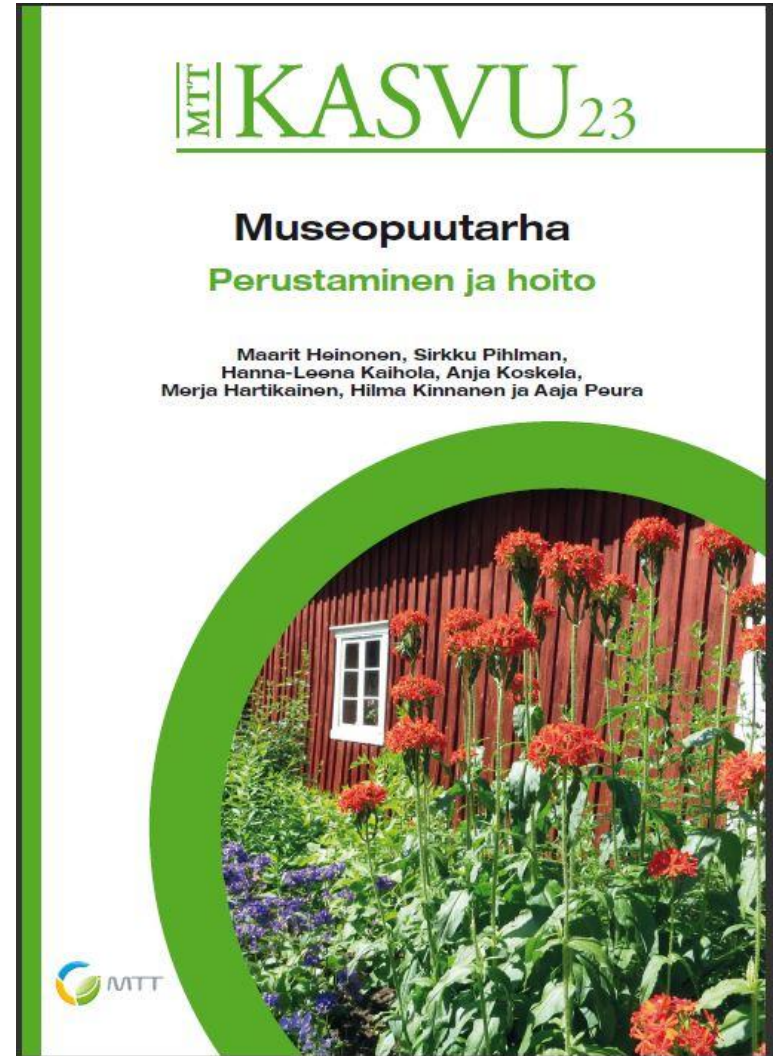
Muistipelikortit

- Kortit tehtiin osana hanketta ”Perinnekasvit museopuutarhassa.
- Yläneen perinnekasvitarhan 40 kasvia on kuvattu kukkivana tai hedelmänä.
- Toisessa pakassa suomenkieliset nimet, toisessa tieteelliset.
- Pelataan opastetun vierailija- tai luontokouluryhmän kanssa.
- Ryhmä saa kortit mukanaan kouluun.

Museopuutarha. Perustaminen ja hoito

- Perustuu ”Perinnekasvit museopuutarhoissa” –hankkeessa mukana olleiden Kuusiston, Pukkilan ja Yläneen museopuutarhoiden perustamis- ja hoitokokemuksiin.
- Saatavissa painettuna kirjana ja sähköisessä muodossa MTT:n kotisivuilla.
- Perustietoa perinnekasveista kaikilla kouluasteilla tehtävään perinnekasvi- ja geenivaraopetukseen, esimerkiksi
 - alakoulun perinnekasvipenkki
 - yläkoulun perinnekasvikartoitus
 - lukion perinnekasvitutkielma
 - ammattioppilaitoksen erikoistumisala

Yläneen perinnekasvien kartoitusohje

(dia 1)

Kohteita

- Yhden suuren tai useamman pienen maalaispihan ja -puutarhan viljely- ja koristekasvien kartoitus
- Asumattomien pihojen tai jo kadonneiden talojen pihapaikkojen koristekasvikartoitus
- Kylän alueelta 1-5 kasvilajin kartoitus (esim. Huvitus-omenapuu, karviaispensaat, akileijat, päivänliljat, iirikset, syysleimut, pionit)

Työvälineet kohteessa

- Muistiinpanovälineet
- Kamera

Kohteesta kerättävä tieto

- Kylän nimi, tilan nimi
- Osoite
- Omistajan yhteystiedot (puhelin, sähköposti)
- Yleisvalokuva tai valokuvia alueesta

Yläneen perinnekasvien kartoitusohje

(dia 2)

Kasveista kerättävä tieto

- Valokuva kasvin kasvuympäristöstä
- Valokuva koko kasvista
- Valokuvat kukasta ja tarvittaessa muista kasvin tunnusmerkeistä (lehti, varsi, piikit...)
- Tiedot kasvupaikan laadusta: kukkapenkki vai ryteikkö, multamaa, hietikko vai kivikko, aurinkoinen vai varjoinen, kuiva vai kostea...
- Kasvin nimet: virallinen suomalainen nimi, (lajike), tieteellinen nimi, yläneellä käytetty nimi
- Asutun alueen kasvista viljelyhistoria: kuinka kauan se on alueella kasvanut, mistä se on hankittu, kuka sen on istuttanut, mitä tarinoita tai muistoja kasviin liittyy...

Yläneen perinnekasvien kartoitusohje

(dia 3)

Tulostus

- Jokaisesta kasvista oma tietosivu
- Yhden kasvilajin kartoituksessa kasvin eri näköisistä muodoista omat tietosivut kuvineen (esim. erilaisista syysleimuista tai akileijoista)
- Tietosivut ovat lomakkeita, jotka täytetään mieluiten tietokoneella. Täyttö edellyttää word-tekstinkäsittelyohjelman ja kuvien liittämisen perustaitoja.

Kopio kotiseutuyhdistykselle

- Yläneen kotiseutuyhdistyksen perinnekasviprojekti tarvitsee apuanne vanhojen kasvien kartoituksessa. Sen takia pyydämme, että valmiit työt kopioidaan muistitikulle, joka toimitetaan kotiseutuyhdistykselle.

Lisäapua tarvittaessa

- Anja Koskela, Yläneen kotiseutuyhdistys

KASVITIEDOT

Suomenkielinen nimi=	00000
Tieteellinen nimi=	00000
Tieteellinen kasvualue=	00000

KASVUVAIHEET-HAVAINTOHETKELLÄ

☐ lehti	☐ kukat/kukintoukko
☐ ruoppaus	☐ siemenet/hedelmiä kehittyneinä
☐ kukkiva	☐ siemenet/hedelmiä valmiina

KASVIN-HAVAINNOINTI

(Esim. väri, koko, rehevyys, kasvinympäristöalueella.)

00000

KASVUPAIKKA JA MAAPERÄ

00000

HAVAINTOPAIKKA JA -PÄIVÄ

Kylä=	Tila=	Päivämäärä=
00000	00000	00000
00000	00000	00000
00000	00000	00000
00000	00000	00000
00000	00000	00000

KASVIN-VILJELYHISTORIA

(Esim. tietoja siitä, kuinka kauan kasvi tiedetään kasvaneen paikalla, mistä se on tuotu, mistä se on hoidettu, mitä muistoja kasviin liittyy.)

00000

TYÖRYHMÄ

Luokka=	Nimi=	Puhelinnumero ja/tai sähköposti=
00000	00000	00000
00000	00000	00000
00000	00000	00000

1. luokan luontokoulutunti (dia 1)

Osallistujat

- Yläneen yhtenäiskoulun 20 oppilasta jaettuna neljään ryhmään, mukana opettaja ja kouluavustaja

Ohjaajat

- neljä Korva-kerhon jäsentä

Tavoitteena

- perehdyttää koululaiset museokasvitarhaan, perinnekasveihin ja niiden lisäämiseen
- innostaa lapset vaalimaan kotiseudun perinnekasveja

1. luokan luontokoulutunti (dia 2)

Toteutus

Luokan ryhmät etenivät 60 minuutin ajan toimintapisteestä toiseen. Aikaa käytettiin

- 30 minuuttia kasveihin ja niiden lisääntymiseen tutustumiseen ja näytteiden keräämiseen. Käytiin läpi siemenet, sipulit, mukulat, itusilmut, rönsyt, juurakot ja taivukkaat. Maisteltiin karviaisia ja etsittiin marjoista siemenet, nypittiin kasveista itusilmuja ja siemenkotia ja tutkittiin kaivettuja maavarsia ja sipuleita. Opittiin, mikä merkitys on sillä, lisääntyykö kasvi siemenistä vai kasvullisesti muilla osillaan.
- 15 minuuttia oppilaan valitseman taimen ruukuttamiseen.
- 15 minuuttia kasvikorttipeliin, jonka avulla lapset opettelivat havainnoimiensa kasvien tuntomerkkejä ja nimiä.

1. luokan luontokoulutunti (dia 3)

Loppuarvio

- Luontokoulu on erittäin toimiva ja helppo toteuttaa Korvan kasvitarhassa. Opetusaika pitää sijoittaa ruokailun ja koulukuljetusten aikatauluun.
- Puolen tunnin opastus näytteenottoineen ja maisteluineen on riittävä. Pitempi aika olisi liikaa levottomimmille lapsille.
- Muistipeli ja tarhan kiertäminen sekä istutuspisteessä kasveista keskustelu vahvistavat kasvien tuntemusta, kun asiat kertautuvat. Kotiviemisiksi istutettu taimi ja siemenet ovat lapsille tärkeitä.
- Kaikkien aistien käyttö puutarhassa tarjoaa oppimisen iloa erilaisille oppijoille.
- Koska koulu sijaitsee museon vieressä, tulevana vuosina on mahdollisuus kysellen seurata lasten kiinnostuksen säilymistä ja perinnekasvien menestymistä kotipihoissa.

